

omnia reperimus, cœlum scilicet, terram pariter et in firmum. Hic præsumptionis nos fortasse quis arguat; si authentica Scripturæ sententia non occurrat. Sed ecce Paulus Corinthiis dicit: « Omnia enim vestra sunt, sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, sive hic mundus, sive vitæ, sive mors, sive præsentia, sive futura. Omnia enim vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei (I Cor. iii). » Sed tunc omnia sunt veraciter hominis, si ipse homo sit veraciter homo. Est enim qui solo nomine sit homo, est qui reipsa et veritate sit homo.

Audi Salomonem: « Finem, inquit, loquendi omnes pariter audiamus: Deum time, et mandata ejus observa: hoc est enim omnis homo (Eccle. xii). » Quis est autem finis loquendi, nisi ille, de quo dicit Apostolus: « Finis enim legis ad justitiam Christus omni credenti? (Rom. x.) » Finis quippe legis ad justitiam Christus est; quia quidquid, sive vetus, sive nova lex loquitur, ad illum sine dubitatione refertur. Ad justitiam vero non otiose dicitur, quia divinæ legis sermo justificat, et animam a sordibus mundat, sicut discipulis Veritas ait: « Jam vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis (Joan. xv). » Deum vero timere, est cuncta, quæ Deus prohibet, exsecrando et abominando contemnere: Mandata illius observare est, omnia, quæ præcipit, operibus exercere.

Ille ergo Deum timet, qui satagit cavere quod prohibet. Ille mandata ejus observat, qui studet implere quod imperat. Deum ergo time, et mandata illius observa: hoc est enim omnis homo. Ac si perspicue dicat: Qui non studuerit cavere prohibita, qui neglexerit implere præcepta; quia ratione caret, vocabulum quidem hominis habet, sed hominis esse non habet; quia non veraciter utitur virtute nominis, quo censetur. Ille nimirum se credat veraciter hominem, qui hominum recognoscit Auctorem: alioquin qui ignorat, ignorabitur (I Cor. xiv). Quid autem sine his sit homo, perspicue definit Scriptura, cum dicit: « Stellæ non sunt mundæ in conspectu ejus (Job xxv); » quanto magis homo putredo, et filius hominis vermis? Unde et Abraham cum ad summæ collocationis culmen attollitur, cum divinæ familiaritatis gratiam peculiariter promeretur, hujus humilitatis recordatione deprimitur, cum dicit: « Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis, et cinis? (Gen. xviii.) »

Nam et apud Græcos hæc teneri consuetudo perhibetur, ut cum imperator quis in dignitate creatur, mox ut imperialibus fuerit infulis redimitus, coronæ, simul ac sceptri gloriæ decoratus, cum denique procerum vallatur obsequiis, cum excipitur modulanti-
bus psallentium choris, quidam sibi præsto fit obvius, qui videlicet una manu vasculum plenum mortuorum ossibus ac pulveribus offerat; in alia vero stuppam lini subtiliter pexam, ac pilis pensilibus molliter demollitam, cui protinus ignis adhibetur, et repente in ictu oculi flamma subito vorante, consumitur: ut in altero debeat considerare quod est, in altero valeat videre quod habet. In cineribus siquidem se cinerem recognoscit, in stупpa jam colligit in die iudicii quam subito mundus ardebit; quatenus dum se, simul ac sua iam vana, tam floccipendenda
481 considerat, de imperialis culminis ascenso fastigio nullatenus insolescat; et dum possessor, atque possessio subjacere communi omnium casui non ambigitur, jam quasi de singulari dignitatis apice, qui ad summa provectus est, non infletur.

Pulchrum ergo mundanæ conditionis ordinem homo consideret, et dum suis visibus omnia cernit, attribui, non sibi, sed suo referat gratias Conditori; lenocinantem mundi gloriam sub iudicii sui calcibus deprimat, virorem carnis aridum jam pulverem credat, diem suæ vocationis tanquam speculum suis semper obtutibus anteponat, districtum ultimæ discussionis iudicium contremiscat: quatenus dum nunc Creatoris sui legibus subditur, qui inter creaturas, quæ terrenæ sunt, videtur insignis, in cœlesti quoque gloria veraciter sit sublimis.

482 SCHOLIA.

Tigri, quoque, quæ lingua Parthica dicitur Saggitta, uno cursu stadia octingenta, integro vero die totum mundum, etc. Hæc nisi per hyperbolem dicta accipias, omnino fabulosa sunt. Celeritate quidem tanta illa est, ut usque ad sua tempora eam nunquam fuisse captam scripsérat M. Varro lib. i. De ling. Lat. Capi tamen interdum testatur Plutarchus in comment. de Herodoti malignitate. Itaque sicut velocitas cursus quorundam hominum comparari solet cum animalibus velocissimis (ut II Reg. ii: « Porro Asael cursor velocissimus fuit, quasi unus de capreis quæ morantur in silvis, ») sic velocitas ipsorum animalium, quæ suum gradum velocitatis tenent, per hyperbolem interdum exprimi consuevit. Tigridis ejusque mysticæ significationis meminuit sanctus cardinalis epist. 48, lib. ii.

Sit nomen Domini benedictum.

483-484 OPUSCULUM VICESIMUM QUARTUM.

CONTRA CLERICOS REGULARES PROPRIETARIOS.

ARGUMENTUM. — Detestatur prius pertinaciæ vitium, quo nihil aut Deo magis invisum, aut rebus humanis fieri possit perniciosius, utpote cum ex ea tanquam ex fonte dissensionum, discordiarumque semina in Ecclesiam deriventur, in nonnullos clericos acerrime invehitur, qui cum Ecclesiarum fructibus in commune alerentur, pecuniam præterea, et alia bona seorsum possidebant: idque sibi per leges licitum esse facere pertinaciter asserebant. Hos igitur validissimis rationibus redarguit, et manifeste probat clericos ex genere eorum qui canonici appellantur, proprium, aut privatum nihil posse habere: sed debere eos cum primum sacris initiantur, universa bona aut pauperibus tradere, aut in commune conferre. Quapropter orat pontificem max. ut quod humana et divina jura cogunt, id etiam clericos facere, sua ipse auctoritate et jurisdictione compellat.

Domino ALEXANDRO beatissimo papæ, PETRUS peccator monachus servitatem.

Quantum ad nostræ intelligentiæ modulum, venerabilis pater, nullum in humano genere malum.

perniciosis est criminis, quam defensio pravitatis. Unde David ait : « Non declines cor meum in verba mala, ad excusandas excusationes in peccatis (*Psal. cxi.*) » Offensio quippe Dei meretur iram, excusatio provocat ad vindictam. Hoc plane vitium, sicut ex radice humani generis prædit, quotidie pullulat, et tanquam per erumpentes arboris ramos germinare non cessat. Consultus enim Adam, cur ex interdicto pomo comederit : « Mulier, inquit, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, et comedi (*Gen. iii.*) » Mulier etiam, cur hoc fecerit inquisita, « Serpens, ait, decepit me, et comedi (*Ibid.*) » Ac si uterque in Conditorum oblique crimen intorqueat; eumque, a quo redarguuntur, incessat, dicentes : Non nobis, sed tibi procul dubio debet hic reatus ascribi, qui et conjugem viro junxisti, et serpentem in paradiso inter homines vivere decrevisti. Quorum utriusque tanquam primischolus ille discipulus erat, qui de Abel Domino requirenti respondit : « Nunquid custos fratris mei sum ego? » (*Gen. iv.*) Hoc sane præcavebat David vitium, cum dicebat : « Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum (*Psal. lxxviii.*) » Nam cum peccat homo, quasi in puteum labitur; cum vero peccata defendit, os putei super eum ne pateat egressus, urgetur. Corruit ergo in puteum homo cum peccat, claudit vero sibi os putei dum excusat. Ex hac porro defensione, vel excusatione criminis hæresis nascitur. Hæresis enim interpretatur *electio*. Et dum quod eligit, quis defendere nititur, relicto veritatis tramite, quia per abrupta perversi dogmatis rapitur, in hæresim necesse est prolabatur. Hoc autem inter peccatorem et hæreticum distat : quia peccator est qui delinquit, hæreticus autem qui peccatum per pravam dogma defendit. Nos autem, quia magistros habemus sanctos apostolos, et apostolicos viros, non debemus quod nobis videtur eligere; neque quod semel electum est obstinate et perversè defendere; sed his duntaxat, quæ à probatis Ecclesie doctoribus definita sunt, fidem irretractabiliter adhibere.

CAPUT PRIMUM.

Oppugnat verbis sancti Augustini pertinaciam clericorum.

Hæc idcirco præmisimus, quia dolemus nonnullos sanctos fratres, canonici videlicet ordinis, in tam effrenis prorupisse libertatis audaciam, ut non modo sibi jus habendæ pecuniæ vindicent, sed et hanc sibi ex regulari auctoritate competere pertinaciter asseverent. Ad quos probabiliter revincendos, possemus quidem plurima Scripturarum et Veteris et Novi Testamenti exempla congerere; si priores nostri Patres ac doctores Ecclesie super hoc themate funditus siluissent. Sed superfluum est nos vilibus sarculis illi glebas effringere, ubi tam strenui cultores terræ viventium acutissimo lingue sue vomere reperiuntur arva sulcasse. Prior igitur Augustinus accedat in testimonium, et utram Cano-

nicus habere proprium debeat, evidentissima sui examinis auctoritate decernat. Ait etiam in sermone, qui titulatur De moribus clericorum : « Me, inquit, hoc noverit charitas vestra dixisse fratribus meis, qui mecum manent, ut quicumque habet aliquid, aut vendat, et eroget pauperibus, aut donet, aut commune illud faciat. Ecclesiam habeat, per quam nos Deus pascit. Et dedi-dilationem usque ad Epiphaniam propter eos, qui vel cum fratribus suis non dividerunt, vel dividerunt quidem quæ habent apud fratres suos, sed nondum de rebus suis aliqua id egerunt; quia expectabatur ætas legitima. Faciant inde quod volunt, dum tamen sint pauperes mecum, simul expectemus misericordiam Dei. Si autem nolunt, qui forte nolunt, certe ego sum qui statueram, sicut nostis, nullum ordinare clericum, nisi qui mecum velit manere; ut si vellet desciscere a proposito, recte illi tollerem clericatum, quia desereret sanctæ societatis promissum, certumque consortium. Ecce in conspectu Dei, et vestro, tuto consilium; qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus et Ecclesia ejus, maneat ubi volunt et ubi possunt; non eis aufero clericatum, sed nolo habere hypocritas. Malum quippe est talem fore, malum est cadere a proposito, sed pejus est simulare propositum: Ecce dico cadit, qui societatem communis vitæ jam susceptam, quæ laudatur in apostolorum Actibus (*Act. iv.*) deserit; bono suo cadit, a professione sancta cadit. Observet Judicem, sed Deum, non me. » Et paulo post : « Qui mecum manere vult, si paratus est pasci a Deo per Ecclesiam ipsius, non habere aliquid proprium; sed aut erogare pauperibus, aut in commune mittere, maneat mecum : qui hoc non vult, habeat libertatem : sed videat utrum habere possit felicitatis æternitatem, »

In secundo quoque ejusdem operis sermone sic ait : « Quisquis cum hypocrisi vixerit, quisquis inventus fuerit habens proprium, non illi permitto, ut inde faciat testamentum, sed delebo de tabula clericorum. Interpellet contra me mille coeelia, naviget contra me quo voluerit, sit certe ubi potuerit! Adjuvabit me Dominus; ut ubi ego episcopus sum, ille clericus esse non possit. »

Nisi forte fortasse fuerim in protelando beati hujus doctoris exemplo. Sed utinam vel ipsi præbeatur fides, dum rostris verbis omnino subtrahitur. In quibus profecto sancti viri verbis evidenter ostenditur; Quia clericus, qui pecuniam possidet, ipse Christi possessio, vel hæreditas esse, vel Deum hæreditate possidere non potest. Quod tamen non de clericis omnibus dicimus, sed de his specialiter, qui canonice censentur nomine, et vivunt in congregatione. Ipsi enim, quia Deus offertur, terrena possessio prohibetur. Sicut ipse Dominus ad Aaron in Numero loquitur, dicens : « In terra eorum nihil possidebitis nec habebitis partem inter eos. Ego pars, et hæreditas tua in medio filiorum Israel (*Num. xviii.*) »

CAPUT II.

Idem facit verbis D. Hieronymi

Sed si cui ad tollendam pecuniam de clericis solam tanti doctoris auctoritas, necdum fortasse sufficiat, quid etiam beatus inveniatur super hoc decrevisse Hieronymus, non negligenter attendat. Ad Heliodorum namque episcopum inter cetera sic ait: «Animadvertite, frater, non licet tibi quidquam de tuis habere rebus. «Omnis, inquit Dominus, qui non renuntiaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus (Luc. xiv).» Cur timido animo Christianus es? respice cum Petro relictum rete (Matth. iv), respice surgentem de telonio publicanum statim apostolum (Matth. ix). «Filius hominis non habet ubi caput reclinet (Matth. viii; Luc. lviii);» et tu amplos porticus, et ingentia tectorum spatia metiris? Hæreditatem expectas sæculi? Cohæres Christi esse non potes. Et non longe post Dominum ausculta dicentem: «Si vis perfectus esse, vade, et vende omnia tua, et da pauperibus, et veni, sequere me (Matth. xix).» Tu autem perfectum te esse pollicitus es. Nam cum derelicta mundi militia te castrasti propter regna cælorum, quid aliud, quam perfectam sectatus es vitam? Perfectus autem servus Christi, nihil præter Christum habet: aut si præter Christum habet quid, perfectus non est: et si perfectus non est, cum se perfectus fore Deo pollicitus sit ante, mentitus est. «Omnis autem, qui mentitur, occidit animam (Sap. i).»

«Igitur ut concludam, si perfectus es, cur bona paterna desideras? Si perfectus non es, Deum sefellisti. Divinis Evangelium vocibus intonat: «Non potestis duobus dominis servire (Matth. vi);» et audet quisquam Christum mendacem facere, Mammonæ et Domino serviendo? Vociferatur ille sæpe: «Si quis vult post me venire, abneget semetipsum sibi, et tollat crucem suam, et sequatur me (Matth. xvi);» et ego onustus auro arbitror me Christum sequi? Ad Nepotianum quoque presbyterum post multa subinfert: «Igitur clericus, qui Christi servit Ecclesiæ, interpretetur primo vocabulum suum; et nominis definitione prælata, nitatur esse quod dicitur. Si enim *κλήρος* Græce, Latine sors appellatur, propterea vocantur clerici, quia de sorte sunt Domini: vel quia ipse Dominus sors, id est, pars clericorum est. Et quia vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, ut et ipse possideat Dominum, et ipse possideatur a Domino. Qui Dominum possidet, et cum Propheta dicit: «Pars mea Dominus (Psal. lxxii),» nihil extra Dominum habere potest. Quod si quidpiam aliud habuerit præter Dominum, pars ejus non erit Dominus. Verbi gratia: Si aurum, si argentum, si possessiones, si variam suppellectilem; cum istis partibus Dominus pars ejus fieri non dignatur. Si autem **487** ego pars Domini sum, et funiculus hæreditatis ejus, nec accipio partes in cæteras tribus, sed quasi levita, et sacerdos vivo de decimis, et altari serviens, altaris oblatione sustentor, habens victum

A et vestitum, his contentus ero, et nudam crucem nudus sequar.»

Beatus etiam Prosper cum proprietatem pecuniæ clericis prohiberet, sententiam deprompsit, dicens: «Quia non potest ibi esse unitas voluntatum, ubi fuerit diversitas facultatum.» Ecce ad condemnandam, et funditus abolendam canonicorum pecuniam, tres non qualescunque, sed inexpugnabiles in testimonium doctores adduximus: ut in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum (Matth. xviii).

CAPUT III.

Canonicorum defensio quam frivola.

Sed cum hæc illis objicimus, ipsi regulæ suæ librum nobis protinus offerunt; ad regulæ suæ auctoritatem redeunt: eaque sibi proprietatis peculium concedente, pati se præjudicium conqueruntur. Quam nimirum regulam nos nec funditus improamus, nec auctoritatem illi omnino tribuimus. Probamus enim in quantum sanctis Ecclesiæ doctoribus consonat: abjicimus autem, atque conspuimus, in quantum authenticis eorum institutionibus non concordat.

Sed jam ipsa illorum regula deducatur ad medium, et utrum indifferenter tota, an eante, atque suspecte ex parte duntaxat suscipi debeat, in una saltem paginula discernamus. Hoc plane in quadam ejus periocha reperitur: «Sanctorum, inquit, Patrum sententia docet clericos non divitiarum sectatores esse, nec res Ecclesiarum inofficiose accipere debere. Qui enim Ecclesiæ serviunt, et ea, quibus opus est, non habent; aut libenter accipiunt, aut exigunt, nimis carnaliter sapiunt. Indignum quippe est, si fidelis, et operosa devotio clericorum, propter stipendium sæculare præmia sempiterna contemnat; ut quod accipiat, inde rationem reddat, et peccatis alienis sua multiplicet peccata. Unde necesse est, imo utile clericis, in ecclesiasticis accipiendis sumptibus, suum vitare periculum. Proinde tam de suis quam de Ecclesiæ facultatibus non plus accipiant aut exigant quam oportet, id est, accipiant cibum, et potum, et vestimentum, et his contenti sint: ne, plus accipientes, pauperes gravare videantur non sine grandi peccato: et non accipiant unde pauper victurus erat.» Ecce in his verbis hæc regula, ubi scilicet clericos cibo et potu, ac veste contentos esse debere promulgat, et nobiscum, et cum totius Ecclesiæ auctoritate concordat. Quod autem illico sequitur, prorsus absurdum, ineptum videtur, ac frivolum: «Ii vero, inquit, qui nec suis rebus abundant, nec Ecclesiæ habent possessiones, et magnam utilitatem Ecclesiæ conferunt, accipiant in canonica congregatione victum, et vestimentum, et eleemosynarum partes.» Quia de talibus in libro Prosperi dicitur: «Clerici, quos voluntas, aut natiuitas pauperes fecit, in congregatione viventes necessaria **488** vitæ accipiant.» Prius itaque dat victum et vestimentum, deinde divisores constituit eleemosynarum. Illud scilicet ad necessarium vitæ subsidium; hoc ad infarciendam congeriem sacculorum.

Illud ut corporaliter vivant, hoc ut æternæ morti A pabulum nutriant.

Consideranda sunt etiam ipsa reptantium portenta verborum, et ignominiosæ atque confusæ locutionis opprobrium. Nam cum præmisisset, ut clerici susciperent cum victu et vestitu etiam partes eleemosynarum; quasi reddit causam quare hoc: quia de talibus, inquit, in libro Prosperi dicitur: « Clerici, quos voluntas aut nativitas pauperes fecit, in congregatione viventes, necessaria vitæ accipiant. »

Dic, Tullianæ reformatior eloquentiæ, dic, nove Demosthenes, quia dicit Prosper, ut clerici necessaria vitæ percipiant, idcirco præcipit ut præter victus et vestimenta, per singulas etiam personas eleemosynas dividant? Ut juxta tuam interpretationem, necessaria vitæ suscipere, hoc sit, victu vesteque perceptis, eleemosynas disperdere? Quam bene faciunt clerici, qui te præconiis offerunt, qui tam grævia atque importabilia tuæ legis edicta lætis visceribus amplectuntur? Et revera satis grævia sunt et importabilia, quæ promulgas, cum a maximo usque ad minimum; id est, etiam si duorum vel trium sit annorum in clero puerulus; quinque sibi libras vini et quatuor panis, ut non ad vomitum, sed ad exenterationem repleatur accumulatas. Et ut plena discretionis tuæ virtus appareat, hoc præcipis, ut etiam si semel in die reficitur, hæc panis et vini mensura nullatenus minuatur; ut si juxta sobrietatis tuæ metam refectionis frena laxentur, non jam ructare, sed crepare venter, et ilia compellantur. Plane præter nonnullas sanctorum Patrum sententias, quæ in eodem libello reperiuntur, apposite de cætero sicut in litteris stylus horret incultus, sic in plerisque sententiis devius corrigendus est intellectus. Nescivit enim invenire quod scriberet, nescivit scribere si quas etiam ineptias invenisset. Istos amant flores eloquentiæ, qui spinosis moribus adversantur ecclesiasticæ disciplinæ.

CAPUT IV:

Convincit rationibus.

Enimvero cum sancti Patres in clericalis peculii condemnatione non dissonent, sed in districtè prohibenda ac funditus auferenda clericis pecunia uno spiritu, uno simul ore concordent; unde tamen hæc hauserint, accedamus ad fontem, et profluentis rivi principalem repetamus originem. Et quanquam nefas sit de tantorum virorum disputare sententia, non vereamur tamen eorum, hoc est, magistrorum nostrorum adire doctores, ut ab illis etiam nos mereamur instrui, a quibus et nostri sunt doctores instructi, quatenus dum fons patuerit unde puritatis rivus oboritur, scedantis et obloquentis audaciæ temeritas refellatur. Constat itaque, et perspicuum est, quod canonicorum regula ab apostolicæ vitæ norma prodierit; et dum spiritualis quisque conventus rectam sui **489** tenet ordinis disciplinam, teneram quodammodo lactantis Ecclesiæ imitatur infantiam.

Audiamus ergo quam conversationem, quem

vivendi ordinem sub apostolis noviter ad fidem veniens tenebat Ecclesia: « Multitudinis, ut Lucas ait (Act. iv), credentium erat cor unum, et anima una, nec quisquam eorum, quæ possidebat aliquid, suum esse dicebat: sed erant illis omnia communia. » Ecce ubi non erat diversitas rerum, vigeat unitas voluntatum. Nimirum ubi non est divisio census, in unionem charitatis plurimarum mentium conflatur affectus. Illic enim mens a mente dividitur, ubi facultatum communio non tenetur: et ubi possessionum diversa proprietas, ubi mens possidentium non est una. At ubi circumstantia quælibet communiter possidentur, diversorum mentes in una voluntate concurrunt: quia unde invicem litigare debent non inveniunt. Quisquis ergo clericus proprietatis conatur habere peculium, non valet apostolorum tenere vestigia: quia non erit illi, cum fratribus cor unum et anima una. Cum Juda siquidem loculos, atque pecuniam habere potest, unanimitatem vero puramque concordiam cum Apostolis habere non potest (Joan. xii). De quorum videlicet regula in eorum Actibus legitur: Quia, « quotquot possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant et ponebant ante pedes apostolorum (Act. iv): » ubi mox additur: « Dividebatur autem singulis, prout cuique opus erat (Ibid.). »

Sed age jam, clerice, qui recondendæ tibi pecuniæ licentiam vindicas, qui jus habendæ proprietatis usurpas, responde, quæso, cujus sunt facultates ex quibus tibi licet habere peculium? Tuæ videlicet sunt, an Ecclesiæ? Sed si tuas tibi licet usurpare pecunias, quomodo posuisti eas ad pedes apostolorum? Si Ecclesiæ bona sunt, quæ recondis, cur propria contempsisti? Porro si quid tibi de propriis reservasti, audi Apostolum terribiliter objurgantem: « Cur, inquit, tentavit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui sancto, ut fraudares de pretio agri? Nonne manens tibi manebat, et venundatum in tua erat potestate? Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus, sed Deo (Ibid.). » Quod si non propria possidere, sed Ecclesiæ conaris bona dividere, quæ scilicet communis est tibi cum fratribus; dic ergo, Jesu magister, dic fratri meo ut dividat mecum hæreditatem.

Et notandum, quod evangelista præmiserat: « Ait quidam ei de turba (Luc. xii). » Tu itaque non ut levita, vel clericus, sed ut de turba vulgaris, et laicus, roga Jesum, ut tibi cum fratre tuo jubeat hæreditatem dividi. Cui protinus ille respondeat: « Homo, quis me constituit judicem, aut divisorem super vos? (Ibid.). » Moxque subjungat: « Videte, et cavete ab omni avaritia, quia non in abundantia cujusquam vita ejus est ex his quæ possidet (Luc.). » Vis ergo dividere? Non habebis Jesum judicem, aut divisorem, sed schismaticæ potius divisionis ultorem. « Qui non est, inquit, mecum, adversus me est: et qui non colligit mecum, dispergit (Ibid. xi). » Porro autem si tibi licet habere pecuniam, nullam

mélius, quam tuam: Quod si quæ tua fuerant, possides, quid ergo ad religionis ordinem veniens reliquisti? Imo reversus ad vomitum (*Prov. xxvi; II Pet. ii*), et aratrum deserens, dum in terga reflectis intuitum; ultra non eris idoneus regno cœlorum (*Luc. ix*). Sin autem ecclesiastica tibi liceat bona recondere, videris auxisse divitias, non sprevisse; ut magis pecuniæ questum, quam religionis ambias institutum; et non tam sanctitatis culmen voluisse conscendere, quam acervos pecuniæ cumulare. An prerogabitur clericis, quod non permisit Christus apostolis? Nam cum eos ad prædicandum mitteret, sicut Marcus ait, præcepit eis, ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum, non peram, non panem, neque in zonis æs (*Marc. vi*); tibi vero ad æris, hoc est pecuniæ receptaculum, non dicantur zona, sed utinam arca sufficiat. Et cum Apostolus avaritiam idolorum nominet servitutem (*Col. iii*); quomodo tu Christum colis, qui idolum in pecunia veneraris? Quæ est enim participatio justitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ autem conventio Christi ad Belial? Aut quæ pars fidelis cum infideli? (*II Cor. vi*.) Quis autem consensus templo Dei cum idolis?

Plane cum tu contra tui ordinis institutum recordis in arca pecuniam, et confidis in incerto divitiarum, qui in solo Deo spem tuam ponere debuisti (ubi enim thesaurus tuus, ibi est procul dubio et cor tuum (*Matth. vi*), non jam jure Christicola dicendus es; sed nummicola. Et cum de Levitis Dominus dicat: « Ego sum hæreditas eorum (*Num. xiiii Deut. 18*) »; et tu psallendo respondeas: « Portio mea Dominus (*Psal. lxxii*). » Ecce si ordinem tuum teneas, si abominanda pecuniæ lucra contempnas, et tu hæreditas Dei, et Deus est hæreditas tua. Sed totum hoc sacramentum in adultèrium vertitur, dum infelix clericus pecuniæ servus efficitur, cui nimirum tanquam Deo per sedulitatem custodiæ famulatur. Ipse enim ab ea, quam possidet, pecunia possidetur; dum in ea cor figere, eique pervigili deservire custodia, avaritia dominante, compellitur. Projiciam ergo Christum de arca pectoris mei, et loco ejus pecuniam constipabo? Certe tam nobili pecunia Christus est, ut consortium aspernetur omnino peculii, nec cum sorde pecuniæ se patiatur includi. Ut ergo Christus pectoris tui loculum impleat, æreus ab eo nummus abscedat; ut Christus animæ tuæ suum characterem imprimat, vile didrachma Cæsaris imaginem præferens evanescat.

CAPUT V.

Quæ mûla ex peculio oriantur inter canonicos,

Peculii denique proprietas facit, ut clerici sui pontificis dedignentur imperium; ut disciplinæ, vel obedientiæ veram libertatem deserant, et turpissimæ deditiōis opprobrio sæcularibus colla submittant. Cum Dominus Moysi dicat: « Applicabuntur Levi; et fac stare in conspectu Aaron sacerdotis, ut ministrent ei; et excubent, et observent

A quidquid ad cultum pertinet multitudinis, coram tabernaculo testimonii, et custodiant vasa tabernaculi, servientes in ministerium ejus; dabisque dono levitas Aaron, et filii ejus, quibus traditi sunt a filiis Israel (*Num. iii*). » Aaron quippè, et filios ejus, quis ambigat jus habuisse pontificum? Tribum vero Levi quis nesciat prætulisse ordinem clericorum? Levitæ ergo Aaron, et filii ejus a filiis Israel dono traduntur, cum ex omni Christiano populo clericalis ordo in excubias ecclesiastici cultus assumitur: et ut assistant, atque ministrent suis pontificibus, offeruntur. Sed quisquis servus est mammonæ, ritus abhorret ecclesiasticæ disciplinæ.

Nec prætereundum est, quod illic præsto subjungitur: « Ego, ait Dominus, tuli Levitas a filiis Israel, pro omni primogenito, qui aperit vulvam in filiis Israel, eruntque levitæ mei (*Ibid.*); » ut liquido pateat, clericorum ordinem Dei omnipotentis esse peculium, sicut et ipse Deus specialis est hæreditas clericorum. Et quantæ recordiæ, quantæque vesaniæ est, si ab eo, cui Deus offertur, eo contempto terrenæ facultatis commodum requiratur? Cui Deus in hæreditate non sufficit, quid eum satiare possit, ignorat; quia mentis ejus oculum furiosa cupiditas cæcat.

Et certe qui talis est, quoniam pro amore pecuniæ suam violat ordinem, indignus est procul dubio ut ecclesiasticam obtineat dignitatem. Unde et Salomon ait: « Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii, ita qui tribuit insipienti honorem (*Prov. xxvi*). » Nam quia apud gentiles Mercurius deus sacelli [*f. Lucelli*], sive pecuniæ dicebatur, acervus Mercurii cumulus atque congeries est nummorum. Et quia nummo regula monetalis imprimitur; quid per nummorum designatur acervum, nisi regularium, ac veræ sanctitatis imaginem præferentium concio clericorum? Quid vero per lapidem, nisi duram, stolidam, et insensibilem illius mentem accipimus, qui dum Deum esse indubitata fide non credit, spem suam in terrenâ qualibet possèssione constituit? De quo per Prophetam dicitur: « Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus (*Psal. xiii*). » Huic autem insipienti tunc honor tribuitur, cum ad ecclesiastici gradus apicem quispiam non Deo, sed pecuniæ deditus promovetur. Sed sicut nummorum dissipatur acervus, si desuper lapis immittitur; ita per indigni sive lapidei pastoris accessum quasi constipatus ordo destruitur regulariter gradientium, et in charitate obedientium clericorum. Gravatur enim mali pastoris umbraculo, et tanquam nummorum cœlestium cumulus, tartarei lapidis mole diruitur.

Stulto igitur, et insipienti denegandus est honor ecclesiasticus, ne sanctorum clericorum tanquam nummorum spiritualium mergatur acervus. De quo videlicet stulto paulo superius idem Salomon ait: « Claudus pedibus, et iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuntium stultum (*Prov. xxvi*). » Quibus

nimirum verbis quid aliud videtur expressum, nisi A ut carnaliter sapienti, ac per hoc stulto cuilibet non committatur prædicationis officium? De sanctis enim prædicatoribus dicitur: « Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona! » (Isai. LI; Rom. x.) Itaque quilibet ordinator Ecclesie si dignos et idoneos in dignitate constituit, quasi pedibus rectis incedit. Per eos enim verbum spargendo 492 circumquaque discurret: et quod per semetipsum non valet agere, per illos satagit efficaciter adimplere. Sin autem carnales quosque ac reprobos ordinare præsumat, hic claudus pedibus ambulat. Qui etiam iniquitatem bibere dicitur; quia dum verba sanctæ prædicationis per stultum nuntium mittit, et contra Apostolum, cito manus imponit (I Tim. v), peccatis communicat alienis. Nam B et si prudenter quisque loquatur, si tamen non agit ipse quod loquitur, in spirituali claudus itinere non immerito iudicatur. Unde et illic apte subjungitur: « Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias, sic indecens est in ore stultorum parabola (Prov. xxvi). » Pulchris plane innititur tibiis, qui luculenti nitet claritate sermonis. Sed dum sine bonis operibus accuratum deprimit eloquium, velut sine gressu promovet recta crura verborum. Quasi pulchras ergo habet tibias ad videndum, sed non utiles ad gradiendum, qui podagricis vitiorum laqueis innodatus, ipse quidem turpiter claudicat, dum alios, ut agiliter gradientur, invitat. In istorum ergo stultorum ore indecens est parabola; quia C dum spiritualiter sonant, et carnaliter vicitant, eorum vita cum labiis non concordat. Quos nimirum honesta loquentes, sed inhoneste viventes prædicatio recta non liberat, sed mordax conscientia vehementer accusat. Unde illic non incongrue subditur: « Quomodo si spina nascatur in manu temulenti, sic parabola in ore stultorum (Ibid.). » Spina quippe in manu temulenti nascitur cum illi, qui hujus vitæ amore est ebrius, reprehensionis in mente aculeus generatur. In ore itaque stultorum parabola quasi-spina est; quia dum aliud loquuntur, aliud agunt, mens eorum in semetipsa aliquando redarguitur, et quodam quasi spinæ pungentis aculeo perforatur. Velut spina certe male viventis et bene dicentis conscientia pungit, dum in eo, D quod extrinsecus loquitur, quodam pudoris atque formidinis stimulo intrinsecus sauciat.

CAPUT VI.

Ad prædicationis officium qui sint idonei.

Ut ergo ad eos, a quibus cœnerat, sermo recurrat,

clericus, qui captus est amore pecuniæ, nequaquam idoneus est ad ministranda verba doctrinæ. Quod etiam in eo, quod superius proposuimus, apostolico declaratur exemplo. Nam cum Scriptura præmittat: « Multitudinis credentium erat cor unum, et anima una; » moxque subjunxit: « Nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia; » protinus addidit: « Et virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis Jesu Christi Domini nostri, et gratia magna erat in omnibus illis; » deinde subinfert: « Nec enim quisquam egens erat inter illos (Act. iv). »

Quid autem sibi vult, quod hujus sacræ scriptor historię, dum de continentia loquitur apostolica et communi vita, repente quasi materiam interrumpit, et ad enarrandam prædicationis constantiam tanquam mutato stylo prosilit, dicens: Et virtute magna reddebant apostoli 493 testimonium resurrectionis? Cur uni materiæ aliam interpolat, qui cœptam persequi et continuare debuerat; nisi, ut patenter ostendat, quia illi duntaxat idonei sunt ad prædicationis officium, qui nullum terrenæ facultatis possident lucrum; et dum aliquid singulare non habent, communiter omnia possident? Nihil scilicet habentes, et omnia possidentes (II Cor.). Ii nimirum, dum nullis terrenarum rerum præpediuntur obstaculis, expediti stant pro Dominicis castris in campo certaminis; et quia rebus exuti, solis virtutum armis accincti, gladio spiritus, adversus vitiorum dimicant acies, idonei bellatores sunt obluquantium hostium obtruncare cervices. Cui nimirum bello impares sunt, 494 et enerviter cedunt, qui communibus non contenti, peculii singularis ambiunt proprietate gravari. Hinc est, quod in Deuteronomio gradientibus ad prælium dicitur: « Quisquis est homo, qui plantavit vineam, et necdum fecit eam esse communem, et de qua vesci omnibus liceat, vadat et revertatur in domum suam, ne forte moriatur in bello, et alius homo ejus fungatur officio (Deut. xx). »

Sed jam, venerabilis pater, incultæ disputationis protraxisse sermonem hucusque sufficiat: verumtamen ut hæc apud inobedientium clericorum, imo nummicolarum rebellionem efficaciter valeant, sauctus apostolatus vestri vigor impellat.

Sit nomen Domini benedictum.